№ 2 (דריטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

מעלדונג!

עס ווערט געמאָלדן אַלע פּאַציענטע־רעסירטע, אַז אָנהויבנדיק פון 1. I. ה. י. איז ד"ר געלבאַרד באַשטימט געוואָרן אַלס קרייז־דאָקטאָר פון פּאַלעסטינע־אַמט.

אַלע עולים דאַרפן זייערע „כּרטיסי־בריאות" באַשטעטיקן נאָר ביים קרייז־דאָקטאָר פון פּאַלעסטינע־אַמט.

דער אָפּצאָל פון אַ באַשטעטיקונג איז פון 1·3 זלאָטעס.

אַדרעס פאַר בריוו און געלט־זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT",
Biała-Podl., Grabanowska 35.
Skrz. poczt. 26.
Konto rozrach. № 3.

Biała-Podlaska, dnia 10 stycznia 1936 r.

ביאַלע־פּאָדל., פרייטאָג פ' וחי תרצ"ו, 10 יאַנואַר.

חיה ראָזענצווייג   פישל לעבענבערג
ח ת ו נ ה ־ ג ע ה א ט

ביאַלע־פּאָדל., יאַנואַר 1936 י.

דער פאַמיליע יעקב ראָזענצווייג און פרוי צו דער חתונה פון זייער טאָכטער חיה'לע מיט פישל לעבענבערג, ווינטשט צו דערלעבן פון זיי פיל נחת.
לייבל ליפּיעץ און פרוי.

צו דער חתונה פון אונזער ליבער טאָכטער, שוועסטער און שוועגערין **חיהלע** מיט ה' **פישל לעבענבערג** ווינטשן מיר זיי פיל גליק און אַ פרידלעך צוזאַמענלעבן
עלטערן, ברידער, שוועגערין ראָזענצווייג (ביאַלע) ברודער, שוועגערין (אַמעריקע).

צו דער חתונה פון אונזער ליבן זון און ברודער **פ י ש ל** מיט פרל' **ח י ה ר אָ ז ע נ צ ו ו י י ג** ווינטשן מיר זיי אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן און אייביקע צופרידנקייט.
עלטערן, שוועסטער לעבענבערג (ביאַלע) שוועסטער, ברודער (אַמעריקע—רוסלאַנד).

צו דער חתונה פון אונזער ברודער, שוואָגער און פעטער **פישל** מיט פרל' **חיה ראָזענצווייג** ווינטשן מיר זיי אַ גליקלעך און צופרידן צוזאַמענלעבן
רחל, ישראל לעבענבערג און זון (ביאַלע), טויבע, משה גרשון לעבענבערג און קינדער (מאָרד).

חיהלזן און **פישלען** — פיל גליק, די עלטערן — פיל נחת
ווינטשט: פאַמיליע צ י ג ע ל נ י ק

צו דער חתונה פון ה' **פישל לעבענבערג** מיט פרל' **חיה ראָזענצווייג**
ווינטשט מ ז ל ־ ט ו ב
אייזיק שוואַרץ און פאַמיליע

צו דער חתונה פון פרל' ח י ה ' ל ע ר אָ ז ע נ צ ו ו י י ג מיט ה' פ י ש ל ל ע ב ע נ ב ע ר ג — אונזערע האַרציקסטע ווונטשן
חיה'לע און שבתי ראָזען.

ח י ה ל ע און **פ י ש ל!**
צו אייער חתונה ווינטשן מיר אייך אַ האַרציקן מז"ט,
די עלטערן — פיל נחת
קריינדל און הערשל שיינפערג

ח י ה ל ע און **פ י ש ל!**
צו אייער חתונה — אונזערע בעסטע ווונטשן
אַ ד ל און י ו ס ף

צו דער התונה פון פרל' חיה ראָזענצווייג מיט ה' פישל לעבענבערג — אונזערע בעסטע ווונטשן
הירשל ראַטענבערג און פרוי

מזל־טוב ווינטש איך מיין פריינדין צירל ראָזענצווייג מיט איר מאַן צו דער חתונה פון זייער טאָכטער ה י ה ' ל ע. דער יינגער פּאָר — פיל גליק און צופרידנקייט
ליבע [illegible]מאַן.

צו דער חתונה פון פרל'
חיה ראָזענצווייג מיט ה' פישל לעבענבערג — אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן. די עלטערן — פיל נחת ווינטשן
חיה און תנחום אורמאַכער.

צו דער חתונה פון פרל'
חיה ראָזענצווייג מיט ה' פישל לעבענבערג ווינטשן מיר זיי מזל טוב און אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן. די עלטערן — פיל נחת
מאיר אַראָנאָוויטש און פרוי, בלימע וויינבערג.

היה'לע און פישל!
צו אייער חתונה — אונזערע בעסטע ווונטשן
יהודית און ישעיהו ציגאַמאַן

צו דער חתונה פון פרל' חיה ראָזענצווייג מיט ה' פישל לעבענבערג ווינטשן מיר זיי אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן, די עלטערן פיל נחת.
אַביגדור פייערמאַן און פאַמיליע.

אונזערע באַקאַנטע פישל לעבענבערג און חיה ראָזענצווייג צו זייער חתונה, ווינטשן מיר אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן.
רייזל און הירשל פעלזענשטיין.

ברכותנו הלבבית לחברנו **פישל לעבענבערג** לנשואתו עם מרת **חיה ראָזענצווייג** מאחלים אותו אושר ועושר שיזכה לבנות את ביתו בארץ־ישראל הבונה
ועד קרן תל־חי, ועד ברית הצה"ר ומפקדת קן בית"ר בבילה

Z okazji zaślubin
p. HELI ROZENCWAJG z p. FISZLEM LEBENBERGIEM
składam młodej parze najserdeczniejsze życzenia
M. HERCMAN

Recht herzliche Glück und Segenswünsche dem Brautpaare
ROZENCWAJG — LEBENBERG
Famlie Siegl

דער פאַמיליע ל ע ב ע נ ב ע ר ג צו דער חתונה פון זייער זון פ י ש ל מיט פרל' ח י ה ר אָ ז ע נ צ ו ו י י ג — ווינטשט פיל נחת פון זיי
פאַמיליע גאָלינסקי.

Serdeczne Życzenia p. FISZLOWI LEBENBERGOWI
z intencji Jego zaślubin z panną HELĄ ROZENCWAJG,
zasyłają **Grobmanowie**

דער פאַמיליע ר אָ ז ע נ צ ו ו י י ג צו דער חתונה פון זייער טאָכטער חיהלע מיט ה' פישל ל ע ב ע נ ב ע ר ג ווינטשן מיר זיי אַ האַרציקן מזל־טוב, דער יינגער פּאָר — אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן
פאַמיליע ו ו י י נ ש ט אָ ק

ח י ה ל ע און **פ י ש ל!**
— צו אייער חתונה ווינטשן מיר אייך פיל גליק
גדלי' נאָרטמאַן, יהושע סרעבניק

ברכה לברית מאחליו לנשואי הזוג הנחמד
ח י ה ר ו ז נ צ ו ו י י ג עם פ י ש ל ל ב נ ב ר ג
חנוך ביאַלער, מתות נורטמן

ח י ה ל ה און פ י ש ל!
צו אייער חתונה -- אונזערע בעסטע גליקווונטשן, די עלטערן — פיל נחת
חנה, וועלוול און גאָלדע

צו דער חתונה פון פרל' חיה'לע ראָזענצווייג מיט ה' פישל לעבענבערג ווינטש פיל גליק
פאַליע און חיים קאַווע.

פ י ש ל!
צו דיין חתונה מיט פרל' חיה ראָזענצווייג — אונזערע בעסטע ווונטשן
יעקב גאָלדפאַרב, יעקב לעבענבערג

צו דער חתונה פון פרל' חיה ראָזענצווייג מיט ה' פישל לעבענבערג ווינטשט אַ האַרציקן מזל־טוב. די עלטערן פיל נחת
פאַמיליע סרעבניק.

גם אני בין המברכים
יעקב גאָלדצווייג

ברכות חמות ולבביות אנו מברכים את מר פישל לבנברג לנשואיו עם בח"ל חיה רוזנצויג
אברהם כהן ורעיתו.

חיה'לע און פישל!
צו אייער חתונה — אונזער בעסטע ווונטשן
חיה, רחל און לייבל ווייסמאַן

חיה'לע און פישל!
צו אייער חתונה — ווינטשן מיר אייך אַ האַרציקן מזל־טוב. די עלטערן פיל נחת
ביילע און יעקב.

חיהלע און **פישל!**
צו אייער חתונה, ווינטשט אייך מז"ט
בנימן ליוועראַנט

צו דער חתונה פון **קריינדל גראָדנער** מיט ה' **יצחק לערער**
מיינע בעסטע ווונטשן
צאָן־דאָקטאָר י. זילבערבערג.

מזל־טוב דער פאַמיליע גראָדנער צו דער חתונה פון זייער טאָכטער ק ר יי נ ד ל מיט ה' י צ ח ק ל ע ר ע ר
פאַמיליע גאָלינסקי.

Szan. Dyrektorowi Szpitala Żydowskiego p. D-rowi A. Gelbardowi spowodu śmierci Brata Jego b.p. **D-ra Adolfa Gelbarda** składają wyrazy szczerego współczucia

Komitet i Personel Szpitala Żyd. w Białej-Podl.

Szan. Prezesowi „Toz"u panu D-rowi A. Gelbardowi spowodu zgonu Brata Jego b. p. **D-ra Adolfa Gelbarda** (w Częstochowie) wyrazy szczerego współczucia składa

Zarząd T-wa „Toz" w Białej-Podl.

דעם ח' ה' ד"ר **געלבאַרד**
צוליבן טויט פון זיין ברודער
ד"ר אַדאָלף געלבאַרד (טשענסטאָכאָוו)
דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל
ראַט און פאַרוו. פון דער ייד. גמינע אין ביאַלע־פּאָדל.

גרייט זיך צום גראַנדיעזן טראַדיציאָנעלן דאַנסינג איינגעאָרדנט דורך ל. אָ. פּ. פּ.!

די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג פון „גמילות = חסד“.

אַלגעמיינע איינדריקן

שוין לאַנג האָט קיין פאַרזאַמלונג נישט אַרויסגערופן קיין זאַ אינטערעס ווי די לעצטע גמילות-חסדים-פאַרזאַמלונג.

נישט קיין וואונדער אויך, ווייל ה' ווייסמאַן האָט אַלץ געטאָן, כדי די פאַרזאַמלונג צו פאַוואַנדלען אין אַ כחות-פאַרמעסטונג צווישן די „רעליגיעזע יידן“ און די „פרייע“. ווי ער האָט נאָך פריער פאַרזיכערט: וועלן אַלע יידן, וואָס גלויבן אין ג-ט פאַר אים שטימען.

די פאַרזאַמלונג, האָט אַרויסגערופן אַ אינטערעס שוין צוליב דעם אַליין, וואָס מיט אַ שבת פריער האָבן די ביאַלער „גדולי התורה“ גערופן אַלע גלויביקע צו שטימען פאַרן כלל-טוער, וואָס "איינקט" אין זיך, ווי דוד לייב גרינשטיין, האָט געזאָגט אַלע דריי מידות פון אַ „גוטן ייד“, ווי: תורה, עבודה און... גמילות חסד.

דאָס „צוגעפּאַסטע“ פרעזידיום מיט דעם „לאַנג-יעריקן ג"ח-עסקן“ ה' לייב ביאַלער (אַ באַקאַנטער „ערלעכער“ כלל-טוער ביי אַלע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס אין ביאַלע און לעצטנס ביים גמילות-חסד), האָבן שוין אַלץ באַאַרבעט, אַז סואַל זיין... טאַקע אין הסכם מיט די תורה און ערלעכקייט-אידעאַלן פון דודן, לייב ביאַלער און נאָך איינעם פון פרעזידיום. ביי אַזאַ שטימונג, האָט זיך אָנגעהויבן די פאַרזאַמלונג.

די ערשטע בענק

אַ גאַנץ כאַראַקטעריסטישן אויסזעען, האָט געהאַט דעם אָוונט דער „בירגער-קלוב“. אומעטום האָט מען באַמערקט, דודס תורה-יידן, יידן, וואָס זענען כסדר עוסק נישט אין לערנען, נאָר מיט קלערן, ווי אַזוי דודן צו העלפן. די ערשטע רייען האָבן פאַרנומען די אין דער לעצטער מינוט פאַבריצירטע מיטגלידער פון ג"ח. דודס „פני“, האָבן זיך אויסגעזעצט ברייט ווי ביי זיך אין דער היים. מזעט די אַלט באַקאַנטע פנימער פון די דאָזאָרעס, וועלכע האָבן „צוגענומען“ דאָס געלט פון דער פאָלקס-באַנק, באַנקראָטניקעס וואָס קענען די „קונץ“ פון צונעמען ביי אָרעמע דינסט-מיידלעך זייער שווער פאַרהאָרוועטע נדן-געלטער, מוסרים און נאָך אַזעלכע ענלעכע „פערזענלעכקייטן“ וואָס זענען געקומען אויפן רוף פון געוועזענעם סעניאָר פון „ערלעכקייט“ און מסירה ראַטעווען די תורה.

אַ שטאַרקע וואַר.

דער פרעזעס האָט פאַראָרדנט אַוועקצושטעלן אַ וואַך, כדי סואַל זיך נישט אַריינקריגן חלילה קיין פאַרשטייער פון „ביאַלער-וואָכנבלאַט“ און כדי... אַריינצורופן די אַלע, וועלכע וועלן שטימען פאַר אים, אָן אונטערשיד, צי זיי זענען מיטגלידער, צי זייערע טאַטעס אָדער פאָטערס זענען עס.

צו דער באַשטימטער צייט, ווערט געעפנט די „אַלגעמיינע מיטגלידער-פאַרזאַמלונג“ און אַלס פאָרזיצער, ווערט אויסגעוויילט ה' שמחה ראָזען, (די אָפּאָזיציע האָט געהאַט צוטרוי צו זיין געזעלשאַפטלעכער ערלעכקייט און האָט נישט אַרויסגערוקט קיין געגן קאַנדידאַטור), וועלכער לאַדעט איין אַלס אַסעסאָרן די ה"ה: משה מאָרגנשטערן און יוסף קראַמאַזש און אַלס סעקרעטאַר, ה'... לייב ביאַלער. (צו ביאַלערן קאָן מען האָבן פולשטענדיק צוטרוי. זיין פּראָטאָקאָל איז די ריינע ערלעכקייט אַיש דיסטילירט).

עס ווערט איבערגעליינט דער "באַריכט". וועלכער איז דורך-אגב אונטערגעשריבן נאָר דורך צוויי מיטגלידער פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, דער דריטער ה' יעקב קאָרנבלום האָט דעם אים אין געשעפט אַריין צוגעשיקט פון ג"ח באַריכט נישט געוואָלט אונטערשרייבן מיטן מאָטיוו, אַז אַ באַריכט פון אַ רעוויזיאָנס-קאָמיסיע דאַרף מאַכן די קאָמיסיע נישט דער – בוכהאַלטער, אָדער פרעזעס און אים צושיקן צו די מיטגלידער אונטערצושרייבן.

אַ אינצידענט וועגן אַ פרעסע-פאָרשטייער

ה' ז. י. וועלכער איז כסדר אַ מיטגליד פון ג"ח האָט ביז די לעצטע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג באַקומען איינלאַדונגען, איצט האָט מען אים „פאַרגעסן“ צו לאַדן, ווייל ער איז אַ מיטאַרבעטער אין „ביאַלער-וואָכנבלאַט“, ער איז געקומען ווי אַלע מאָל אַלס מיטגליד. די אָרדנער, האָבן אים נישט געוואָלט אַריינלאָזן, אַזוי האָט דוד פאַראָרדנט... אָבער דאָס פרעזידיום האָט אים יאָ געהייסן אַריינלאָזן, דאַקעגן האָט דוד ווייסמאַן אויף קיין פאַל (הגם ער איז נישט געווען קיין פאַרזאַמלונגס-פאָרזיצער און האָט נישט געהאַט דערצו קיין שום רעכט) נישט געוואָלט אַריינלאָזן קיין פרעסע-פאָרשטייער. ביי אַ גרויסן טייל פון די אַלטע ג"ח-מיטגלידער, האָט אַזאַ האַנדלונג אויפגערעגט און זיי האָבן אויף זייער פאַראַנטוואָרטלעכקייט אַ פאָרשטייער פון „ביאַלער-וואָכנבלאַט“ אַריינגעפירט. דאָס האָט נישט געקאָנט פאַרלייזן לייב ביאַלער, דער אויסגעצייכנטער... פון נאַציאָנאַל-פאָנד-געלטער און אויסגעשלאָסענער פון אָרגאַניזאַציעס פאַר ענלעכע „שיינע מעשים“ און האָט... פּראָטעסטירט אין פּראָטאָקאָל אַריין מיט אַ פאָרשלאַג...

דוד קאָמאַרוווקער, קאָן זיך נישט באַרויקן און הייסט רופן פּאָליציע. דאָס פרעזידיום פאַרהאַלט זיך אין דעם פאַל אַזוי אומבאַהאָלפן, סאיז אַזש געווען אַ רחמנות צו קוקן אויף זיי. פון איין זייט האָבן זיי זיך געפונען אונטער דעם קאָמאַרוווקער סוגעסטיע. פון דער צווייטער זייט, זענען זיי דאָך אַמאָל געווען: ציוניסטן, דעמאָקראַטן, פרייערע. מיט איין וואָרט, סאיז זיי געווען נעבעך שלעכט אין דער ראָליע פון דינער ביי די פאַר צבועקעס פון געהער שטיבל (אַ שיינע ראָליע!).

נאָכן דערליידיקן דעם אינצידענט, ווערט די פאַרזאַמלונג ווייטער האַרגעזעצט.

די אָפּאָזיציע רעדנער:

דער ערשטער נעמט דאָס וואָרט ה' בלאַנקליידער, וועלכער שילדערט אין טרויעריקע פאַרבן די טעטיקייט פון דוד ווייסמאַן. ער רעכנט אויס אַ גאַנצע רייע מעשים, וואָס האָבן ווייט נישט צו טאָן מיט „כלל-טועריי“. ער אַפּעלירט צום ערלעכן טייל פון די פאַרזאַמלטע, אַז זיי זאָלן נעמען אין אַכט דאָס, וואָס עס דאַרף זיין דער ג"ח און וויילן ענטשפּרעכנדע דאַצו מענטשן.

אַלס צווייטער רעדט ה' לייבל ליפּיץ, וועלכער אַלס געוועזענער פאַרוואַלטונגס-מיטגליד דערציילט אַביסל סודות פון חדר. ער גיט איבער, אַז אין דער צייט, ווען ביי אָרעמעלייט, וואָס שטאַרבן פאַר הונגער פלעגט מען פאַר 10 זל. אַ חוב מאַכן עקזעקוציע-קאָסטן נאָך 15 זל., קומט ביי דוד ווייסמאַנס ברודער און פעטער שוין 4 יאָר גמילות-חסד-געלטער און דער „פרעזעס-ברודער“, האָט ביי זיי קיינמאָל נישט געפּלאָצט עי איינמאָנען. ער גיט איבער אַ רייע איינצלהייטן, פון וועלכן סאיז צו זעען, אַז ווייסמאַן האָט זיך קיינמאָל נישט גערעכנט מיטן גוטס פון דער אינסטיטוציע און פון אירע מיטגלידער, נאָר מיט זיין אייגענער אַמביציע און מיט זיינע אייגענע נקמה-געפילן לגבי די, וועלכע האָבן זיך מיט עפּעס ווען סאיז צו אים פאַרזינדיקט. ה' באַכראַך, מאַכט אַ באַמערקונג, אַז די אַחי ווייסמאַן האָבן שוין באַצאָלט. אויף וועלכן ה' ליפּיעץ ענטפערט, אַז אויב זיי האָבן באַצאָלט גיט ער 10 זל. לטובת דעם ג"ח. נאַטירלעך קאָן מען די 10 זל. נישט אָננעמען, ווייל מהאָט דעם חוב אַפילו נישט געמאָנט און יאָשע באַכראַך בלייבט פאַרשעמט מיט זיין ליגנט.

אַלס דריטער רעדט ה' משה ראָדזינעק, וועלכער דערגענצט די פריערדיקע אָפּאָזיציע אויספירונגען, מיט נאָך פרישע באַווייזן פון דודס געזעלשאַפטלעכער ערלעכקייט און דערקלערט, אַז די מיטגלידער פון ג"ח דאַרפן זיך אָפּגעבן אַ רעכנונג, אַז דוד ווייסמאַן איז נאָר אַ תלמיד ביים רבין, וואָס האָט צערעכטגעמאַכט די „פאַיען-באַנק“, אויך נאָך אַזאַ „תורה-טרייע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג“. דער רעדנער וואָרנט פאַר די רעזולטאַטן און באַמערקט, אַז די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער אינסטיטוציע וועט פאַלן אויף די קעפּ פון די „צבועקעס“, וואָס האָבן קברים געריסן פאַר דוד ווייסמאַן.

עס רעדט נאָך ה' אַברהם אָרלאַנסקי, וועלכער גיט איבער אַ פאַקט, וואָס רופט אַרויס גרויס אויפרעגונג ביים ערלעכן טייל פון די פאַרזאַמלטע. עס האָט נעמלעך דער פרעזעס געלאָזט צוליב זיין נקמה-אַמביציע זיך וואַלגערן דריי וואָכן אַ פאַמיליע אָן אַ דירה, בלויז דערפאַר, ווייל איינער פון די זשיראַנטן, דוקא אַ זיכערער, איז פערזענלעך צוקריגט מיטן פרעזעס.

נאָך אַנדערע רעדנער גיבן איבער „גוטע גרוסן“ פון דיקטאַטאָרס „טעטיקייט“ און דערמיט ווערט די דיסקוסיע איבערן „באַריכט“ געשלאָסן.

צו ענטפערן די אָפּאָזיציע, נעמט דאָס וואָרט, „ער אַליין“ און... הויבט אָן מיט אַ מענה-לשון, וואָס פּאַסט זיך גיכער פאַר אַ מאַרק יידענע, ווי פאַר אַ שטיקל מענטש. ער פאַלט אָן אויף דער פרעסע פאַר האָבן אים אין זינען(!) פאַרן אַריינמישן זיך אין „זיין טעטיקייט“ לטובת די אָרעמע ביאַלער יידן, אָך, פאַרדאָן, לטובת דעם ג"ח.

אָנשטאָט צו ענטפערן דער אָפּאָזיציע, אויף איר זאַכלעכער קריטיק, גיט ער איבער די פאַרזאַמלטע, אַז זיי מעגן שטאָלץ זיין מיט אים, ווייל ער האָט אַ גוטן קאָפּ(!) און געדענקט... אין וועמען זיך נוקם צו זיין (לייען וועמען נישט צו געבן קיין ג"ח און וועמען צו געבן 2-3 פאַקיק). ער דערציילט מיט אמתער קאָמאַרוווקער גאוה, אַז אין יאָר 1935 איז צוגעקומען קנאַפּע 100 מיטגלידער אין גמילות חסד. (דאָס, אַז אין איינע 2-3 שעה אין יאָר 1936 זענען „צוגעקומען“ נאָך אַ 120 מיטגלידער דאָס „גליק“ שעמט ער זיך צו דערציילן.)

און, אַז דער ג"ח „אַפּאַראַט“ אַרבעט אויסגעצייכנט גוט. (אַז „גוט“ לטובת דעם פרעזעס, גלויבן מיר אים, ווייל אַלע האָבן באַמערקט, ווי דער סעקרעטאַר האָט אַגיטירט און געוויירקט לטובת דעם „שעף“ זיינעם) און ברענגט אַ באַווייז פון צוגויפשטעלן דעם יאָר-בילאַנס פון ג"ח אין איינע 3 שעה (אַ נס מן השמים), ער פאַרגעסט נישט איבערצוגעבן, דאָס דער „צעקאַבע“, האָט נאָר צו אים אַליין צוטרוי און מען האָט אים פון וואַרשע באַפוילן צו פאָרן קיין מעזריטש אין די אינטערעסן פון „קאַמפּיין“. (ד. ה. אַז דעם ביאַלער „קאַמפּיין“ האָט ער אַזוי „גלענצנד“ דורכגעפירט, אַז מען האָט דעם „קענער“ אויף דעם געביט דעלעגירט אַלט מוסטערהאַפטן אָרגאַניזאַטאָר קיין מעזריטש און עולם-גולם גלויבט די אַלע כלאָפּעריינען).

דער פרעזעס ענדיקט מיט אַ אַפּעל, אַז אַלע יידן זאָלן פאַר אים שטימען.

וויסנדיק, אַז די אָפּאָזיציע האָט צוגעגרייט געדריקטע צעטלען מיט נעמען פון אירע 7 קאַנדידאַטן, ווערט פאַבריצירט אַ פאָרשלאַג צו ענדערן דעם צוזאַמענשטעל פון דער פאַרוואַלטונג פון 7 אויף 9 און אויף גיך, ווי בשעת אַ שרפה ווערט דער פאָרשלאַג „אָפּגעשטימט“. אינטערעסאַנט איז, אַז דאָס פרעזידיום האָט זיך אַפילו באַנוצט מיט אַ ליגנט, אָפּנאַרנדיק איינעם פון דער אָפּאָזיציע, אַז מען וועט אים געבן דאָס וואָרט צום פאָרשלאַג. און אַנשטאָט צו געבן אַ וואָרט, האָט מען געהייסן הייבן די... הענט. די „פני“ פון די ערשטע בענק האָבן געשטימט מיט ביידע הענט (אַ פאַקט) אויף די הינטערשטע בענק, האָבן 10-12 יעריקע שול-קינדער אויך „געשטימט“. און ווען מען האָט דאָס אויפמערקזאַם געמאַכט, האָט ה' מ. פון פרעזידיום געענטפערט, אַז: „איך דאַרף נישט קיין רבין, איך קאָן אַליין“. אַזוי קאָנענדיק זענען דורכגעגאַנגען אַלע פאָרשלאַגן און די קאָמעדיע-פאַרזאַמלונג, האָט געוויילט אַ נייע פאַרוואַלטונג פון גמילות-חסד, וואָס וועט שטיין אויף „אַכטונג“ פאַרן „פרעזעס“.

גריפּע

פערקיהלונגען, רעאומאַטיזם, אַרטרעטיזם, פאַדאַגרע נאַטערן ווינטער כמעט אַלע מענטשן. ביי דיזע שמערצליכע ליידן בענוצט מען טאָגאַל-טאַבלעטקעס, וועלכע ברענגען אַ פערלייכטערונג די וועהטאָגען.
פרייז 1.50 זל.

* * *

אַ זייטיקער צושויער מוז ווייטיקן, צוזייענדיק וואָס סקומט פאָר אין אונזער געזעלשאַפטלעכן לעבן. סווייטיקט צו זייען, ווו עטלעכע מענטשן מיט אַ ווילן צו אַרבעטן לטובת הכלל, וואָס זוכן נישט קיין „דיקטאַטור-כבוד“ זענען איינגעשפּאַנט געוואָרן אין דוד'ס שפּאַן און האָבן נישט געהאַט, און האָבן נישט קיין מוט אַרויסצורייסן זיך פון אונטערן א.ג. „קאָמאַרוווקערס איינפלוס“.

עס ווייטיקט צו זעען, צו וואָס די תורה איז דאָ געוואָרן אויסגענוצט אויך נאָך מער טוט וויי, ווען אַזאַ „טיפּ“ ווי דוד קריגט שטענדיק די מענטשן, מיט וועמענס הענד ער שאַרט פייער. ער קריגט זיי אַפילו אין ציוניסטישן און אויך רעוויזיאָניסטישן לאַגער. ער פילט ווער סוצנצן די שוואַכליגנען און נוצט זיי אויס. דער ציוני פון פרעזידיום האָט זיך געלאָזט אויסנוצן גאָר גוט.

דער רעוויזיאָניסט איז געווען אַ גוט ווערקצייג, ביי נאָך אַ רעוויזיאָניסט, וואָס האָט פון מאַרק אויס מיט אַלץ אָנגעפירט, נישט לטובת וואָס פאַר אַן אידעע, נאָר לטובת אַ...

די אונטערקוליסן דערפון וועלן מיר אויפדעקן אין צווייטן נומער. און ביאַלע וועט זעען, צי וואָס געוויסע פערזאָנען צילן. מוועט זען און וויסן!

— אַנאָנסירט אייך —
אין „ביאַלער = וואָכנבלאַט“.

IX.

(המשך)

באַלד ווי דער רבי קומט אַריין פון ביה"מ, גייט ער כמנהגו אַריין צו דער רבי'צן אין עס צימער ווו סגעפינען זיך אויך זאַטעלע און חנה'לע גוט שבת זאָגן. אויך זיצן זיך דערווייל אויס ביים טיש אויף די אָנגעוויזענע דורך ר' ישראל משמש ערטער, מאַכן קידוש און וואַשן זיך צו דער סעודה. און נישט וואַרטענדיק אויפן רבינס קידוש, עסט מען די פיש און ציבעלעס מיט שמאַלץ אין צווישן גייט דער רבי צוריק אין זיין זיין צימער און באַלד הערט מען דורך דער טיר זיין לערנען. אברהם מרדכי סערווירט דעם רבינס טיש, אויף אַ מילך־ווייסן־טישטעך לעגט ער אויף דעם אָרט ווו דער רבי זיצט צען קלייניקע חלה'לעך, געפלאָכטענע אַלע איין גרויס, איבער זיי לעגט ער אַוועק צוויי גרויסע חלות, וועלכע דעקן צו די קליינע חלה'לעך און סזעט אויס, ווי אַ הין נעמט אַרום מיט אירע פליגל אירע קליינע אויסגעזעסענע הינדעלעך. די חלות דעקט ער איבער מיט אַ קונסטלעך אויסגעהאָפטן לכבוד שבת־טישטוכל. נעבן די חלות ליגט דער פּערלמוטער המוציא־מעסער, אויף וועלכן סאיז אויסגעקריצט די ווערטער לכבוד־שבת, עס געפינט זיך אויפן טיש זילבערנע לעפל, גאָפל, מעסער, צענדליקע זילבערנע און באַגילדעטע בעכער־באָקאַלן און קליינע בעכערלעך מיט קונסטלעכע גראַווירונגען, זילבערנע קאַראַפינען מיט ווייַן, פאַרשידענע פלעשלעך מיט אינלענדישע און אויסלענדישע ליקערן, קאָניאַקן שליוואָוויצן, דאַנעבן ליגן אויסגעלעגט אויף קרישטאָלענע טעלער, קלאָשן און טעצלעך, פאַרשידענע זיסע געבעקסן ווי: צוקער און האָניג־לעקעך, מאַנדל־טאָרט און מאַנדל־מאַקאַראָנען, מאַנדל־ברויט און אייער־קיכלעך, אויך פאַרשידענע געזאַלצענע און גערויכערטע פישן ווי: הערינג געוועלעכן, הערינג אין בוימאייל, סאַרדינען, שפּראָטן און גערויכערטער לאַקס. גאַנץ באַזונדער ליגט אויף אַ בלאַנק ווייס פאַרצעלאַן־טעלערל און ציטערט אַ פאַרגליווערט שטיקל פיש־יוך, דאָס איינציקע כמעט פון די אַלע מטעמים, פון וועלכן דער רבי איז טועם נאָכן קידוש אינצווישן קומען אַריין די קינדער. וועלכע פירן טיש ביי זיך מיט דער פאַמיליע און קומען צום טיש. זענען דאָ טועם פון די ספּעציעל שבת־דיקע מאכלים און מטעמים, ווי טשאָלנט, קוגל און בענטשן דאָ מיט. אָט זיצן זיי

מיינע זכרונות

אינם ביאַלער רבי'נס הויף.

X.

אַלע ביים טיש, ר' דוד'ל האָט שוין איבערגעלייענט אַלע עטיקעטן פון די פאַרשידענע פלעשלעך ליקערן, קאָניאַקן שליוואָוויץ א. א. וו. ר' שלמה'לע האָט שוין באַטראַכט און באַוואונדערט די קונסטלעכע גראַווירונגען וואָס געפינען זיך אויף די זילבערנע און גאָלדענע בעכער און קאַראַפינען. ר' הערשעלע האָט שוין שטילערהייט אויסגעזינגען פאַרשידענע נגונים און קאָמפּאָזיציעס. אויך ר' אַברהמ'עלע וועלכער וווינט נישט אויף דעם הויף נאָר אויף אַ צווייטער גאַס, זיצט שוין ביים טיש. ביים רבי'ן אין צימער ווערט שטיל און עס עפנט זיך די טיר, דער רבי אָנגעטון אין טלית און דאָס שטריימל אויפן קאָפּ, מיט אַ סידור אין האַנד, קומט אַריין צום טיש. אַלע שטעלן זיך מיט יראת הכבוד אויף, דער רבי זעצט זיך אויף דער שטול און הויבט אָן זאָגן „ולקחת סולת". אַ שיינע זיסע סימפאָניע צעגיסט זיך איבערן גאַנצן צימער, דאָס מתיקות צוגעט אין אַלע אברים, פאַרשידענע מוזיקאַלישע וואַריאַנטן הערן זיך און אַלעס איז אַזוי אָנגענעם, זיס און שיין, סדרינגט אַריין אין האַרצן אין דער נשמה: „אמר ר' עקיבא" — און עולם פאַלט אַריין אין עקסטאַז און ביי „אזמר לסעודתא בצפרא דשבתא" פאַרגעסט מען, אַז מאיז אויפן עולם התחתון, סדוכט זיך, אַז משוועבט אין די עולמות עליונות, מגעפונט זיך אין היכל הנגינה און מהערט מלאכים געזאַנג. ביי „זכור את יום השבת לקדשו" שטעלט זיך דער רבי אויף אויך דער גאַנצער עולם שטעט אויף פון די ערטער און ווען דער רבי מאַכט די ברכה, נעמען די יינגע־לייט וואָס שטעען ביי די זייטן פון רבי'נס שטול, אַראָפּ פונם רבי'ן דעם טלית, דער רבי איז עפּעס טועם פון די מעדנים, בעת מעשה שטופּן מיר יינגלעך זיך צו נאָענט נעבן רבי'ן און מאַנעוורירן אַזוי, אַז דער רבי זאָל אונז דערזייען, אפשר וועט מען זוכה זיין, אַז דער רבי וועט געבן אַ שטיקעלע לעקעך, אָבער סקומט שווער אָן.

אָט שטעט דער אַלטער משה־ציבעס מיט דער שערושענער קאַפּאָטע, גרויסע סאַמעטענע היטל, קוקט דעם רבי'ן אין מויל אַריין מיט זיינע שטענדיק רויטע געלאַמעוועטע אויגן. אָט שטעט דער זוויכער, שמאָלער ווי אַ לולב שמואליע דובעוויער מיט דער גענשי־סקורענער קאַפּאָטע סאַטין־דיליאָנענער היטל איבער דער יאַרמולקע, אָט שטעט שמואל הערשעלע דער וואַטענמאַכער מיט דער פאַרפּעדערטער גראַנאַטענער קאַפּאָטע און היטל און פאַרפּעדערטע קאַלטונעוואַטער באָרד, וויפל מאָל האָט אים שוין דער רבי אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז כאָטש לכבוד שבת זאָל ער די קאַפּאָטע אַפּרייניקן, אָפּפּוצן. אָט די יידן קומען יעדן שבת און טוען אונז יינגלעך אָן צרות, הלמאי גייען זיי נישט מיט היינט כאָטש שבת בראשית הוליען מיט די חסידים אין שטאָט און נישט פאַרשטעלן אונז מיט זייערע פּלייצעס אַזוי, אַז קוים קוים שטופּן מיר זיך דורך, ביז דער רבי דערזעט אונז און גיט אַ פרעג, דאַכט מיר, אַז דאָס איז לייזער'ס יינגל, איך פאַרליר פון גרויס אימה דאָס לשון, דאָס הערצל ציטערט ביי מיר און וואַרפט זיך גלייך ווי דאָס פאַרגליווערטע שטיקל פיש־יוך אויפן טעלערל און פאַר מיר ענטפערט דער אַלטער משה ציבעס, יאָ, דאָס איז לייזער'ס יונגערער יינגל. דער רבי דערלאַנגט מיר אַ שטיקל ווייסן לעקעך. מיין שמחה דאַן, איז נישט צו באַשרייבן. איך האָב שוין אַמאָל געוווּנען אויף דער לאָטעריע עטלעכע טויזנט רובל, נאָר ווו קומט עס צו יענער שמחה, צו יענעם פאַרגעניגן פון קריגן לעקעך פונם רבינ'ס האַנט, כאָטש לעקעך און נישט בלויז לעקעך, נאָר פון די אַלע גוטע מעדנים האָב איך היינט שוין טועם געווען און נישט בלויז טועם געווען, נאָר פולע קעשענעס האָב איך יעדן שבת געהאַט, ווייל מיינע חברים אַלתר און לייביש'ל משה משמש'ס, האָבן פון זייער טאַטן גאַנצע הויפנס באַקומען און טאַקע דער פאָטער משה משמש איז מיין מלמד, לערנט מיט מיר און מיט מיין עלטערן ברודער אַ שיעור בשכר, האָט ער מיר אויך בעת מעשה מכבד געווען מיט אַ היפּשע פּאָרציע פון די אַלע גוטע זאַכן. נאָר וואָס פאַר אַ פאַרגלייכן איז עס צו דעם לעקעך, וואָס דער רבי האָט מיר געגעבן. נישט אַזוי לייכט איז דעם יצר־הרע אָנגעקומען צו פוילן ביי מיר, איך זאָל דעם לעקעך אַזוי גיך אויפעסן. אַוודאי, איז לעקעך נישט קיין זילבערנע מטבע, וועלכע דער רבי האָט מיר איבערגעלאָזט לעצט־געלד, ווען ער איז זומער געפאָרן אין וואַרעם־באָד, אַזאַ זילבערנעם צוואָנציקער האָב איך באַהאַלטן בחדרי חדרים און ערשט חנוכה־צייט, ווען מהאָט געשפּילט אין קוויטלעך אָדער אַן אָקעלע, האָט מיר דער יצר־הרע איינגערעדט, כלומרשט פאַרמשכונען בלויז, אָבער ווי אַלע משכנות איז אויך מיין טייערער הייליקער אוצר — דעם רבינ'ס מתנה דער זילבערנער צוואָנציקער, אויך פאַרבליבן ביים מלוה, וועלכעס האָט מיר פיל צער פאַרשאַפט.

נאָכדעם ווי מיר האָבן דעם לעקעך באַקומען, האָט מען אונז געבעטן מחילה, דער אַלטער ברוך בערישעס, האָט אונז אָפּגעשטופּט און האָט זיך שוין אַוועקגעשטעלט אָפּהיטן די שירים פון די פיש, פון וועלכע דער רבי האָט נאָר טועם געווען און אָפּגערוקט דעם טעלער, וועלכן ער פלעגט צוזאַמען מיט די רעשט חלה פון רבינ'ס המוציא און עטלעכע חלה'לעך פון די י"ב חלות, אַראָפּנעמען און באַהאַלטן אויף מוצש"ק צו מלוה־מלכה.

נאָכן זאָגן „ברוך ה' יום יום", ווען דער רבי האָט אָנגעהויבן זאָגן תורה, איז די ענגשאַפט געווען אַזוי גרויס, אַז מיר זענען אַריינגעשטיפּט געוואָרן אין רבינ'ס ספרים־שטוב. און פראַנק און פריי האָבן מיר אין דעם צימער אַרומשפּאַצירט, באַטראַכט די זייגערס, כראָנאָמעטערס און באַראָמעטערס, וועלכע זענען געשטאַנען אין די ספרים־שענק אונטער גלאָז ווי אויך די אייזערנע קאַסע מיטן סודות'דיקן שלאָס, פון וועלכן נאָר אייניקע פון אונז האָבן געוווּסט, אַז מדאַרף דאָס מעשענע ריידעלע אָנשטעלן אויף נול און געבן אַ דרוק, פאַלט אַראָפּ דאָס צווייטע ריידעלע ווו סגעפינט זיך דאָס שליסל־לאָך. און צווישן קומט דער בריוו־טרעגער, דער קליינער דיקער ערל מיטן קמץ־בערדעלע צאַלימאָנסקי און ברענגט אַ פּאַק פּאָסט־קאַרטלעך, ווו חסידים בעטן, מזאָל זיי מזכיר זיין וועגן פאַרשידענע ענינים. די משמשים נעמען אים אַריין אין משמשים־שטיבל און געבן אים אַ גלעזעלע יי"ש, ווען ער גייט אַרויס קומט אָן דער ערל, וועלכער טראָגט דעפּעשעס און ברענגט אַ טעלעגראַמע. ער ווייסט שוין, אַז שבת דאַרף צר אַליין עפענען. מלייענט איבער פלוני בן פלונית פּאַטשעביע רחמים גדולים. סגעט אַוועק צווישן די משמשים אַ „שקלא וטריא", צו זאָל מען שוין איבערגעבן דעם רבין וועגן דער טעלעגראַמע, אָדער

ידידי = בריוועלעך

ב"ה וועש"ק לסדר „בקהלם אל תחד כבודי".

ידידי!

איך האָב דיר פאַרשפּראָכן צו שרייבן, וועגן דעם רעזולטאַט פון דער אַלגעמיינער גמ"ח־פאַרזאַמלונג. לוידער קען מען עס נישט אָנרופן מיטגלידער פאַרזאַמלונג, ווייל מיטגלידער איז ענטוועדער, אַלע ביאַלער יידן זענען מיטגלידער, ווייל נישטאָ אין ביאַלע אַ ייד, וואָס האָט נישט אַ מאָל געשפּענדעט אויפן גמ"ח עפּעס אַ מטבע, אָדער סאיז איבערהויפּט קיין מיטגלידער נישטאָ. דאָס וואָס מרייסט מיט גוואַלד פון אַרעמען לוה אַפּאָר גילדן און מפאַרשרייבט דאָס כלומרשט אַלס מיטגלידס־אָפּצאָל, באַרעכטיקט נאָך נישט דעם אָנצורופן מיטגליד און דער וואָס וויל שפּענדן און צאָלן חודש־געלט, נישט טראַכטענדיק אַפילו צו נעמען דאָרט קיין הלוואות, נאָר דער פּרעזעס זאָגט מורא פאַרן הקדש..., נעמט ער אַזעלכע נישט אָן, דער הייסט נישט קיין מיטגליד. אַז אַנימעלט בין איך געוואָרן וועגן עטלעכע פאַלן, אַז יידן מצלי פרנסה צ"ה און קענען זיך באַגיין אָן חסד פון גמ"ח־פּרעזעס, האָבן אונטערגעשריבן דעקלאַראַציעס און געוואָלט שפּענדן איינמאַליקע נדבות און מחייב זיין זיך צו צאָלן חודש'לעכן צאָל פאַרן גמ"ח האָט מען זיי נישט אָנגענומען, האָב איך געפרעגט דעם פּרעזעס בכבודו ובעצמו, היתכן? גאַנץ שענע יידן של כל פנים אַזעלכע שיינע ווי דער פּרעזעס אַליין, האָט ער געמאַכט אַ יראת שמים פנים און בתמימיות געענטפערט, אַז די פאַרוואַלטונג האָט אָנגענומען אַ באַשלוס ביז נאָך דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג, נישט אָנצונעמען קיין מיטגלידער. נאָר בעת מעשה האָט ער געטראַכט, אַז די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג, וועט גאָר קיינמאָל נישט פאָרקומען, אונטערן דרוק פון דער עפנטלעכקייט, האָט מען שוין אָבער געמוזט רופן די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג. האָט מען אין סילוועסטער אָוונט פאַבריצירט נייע מיטגלידער, וועלכע האָבן צייט דער גמ"ח עקזיסטירט, נישט אינטערעסירט זיך אַפילו און געשפּענדעט געוויס נישט פאַר גמ"ח, נאָר דער זכות וואָס זיי זענען אמת טאַקע נישט אַזוי זיינע ידידים, נאָר דאָס „ביאַלע־וואָכנבלאַט" האָט זיי אָנגעגריפן אַמאָל מיט קריטיקירן זייערע מעשים איז „כרפושתא ושונרא עבדו הלולא מתרבא דביש גדא", דאָס איז טייטש: אַז די מויז און קאַץ האָבן זיך געמאַכט אַ סעודה'לע פונם בעל מזל רע'ס גוטס. אויף פּראָסט לשון הייסט עס, אַז צוויי שונאים פאַראייניקן זיך צוליב נקמה נעמען פון דעם, וואָס איז דרייסט און פאַרעפנטלעכט זייערע „מעשים טובים", וואָרעם ווי קען מען אַנדערש פאַרשטיין, אַז דער סעקרעטאַר פון דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג איז פּלוצים געוואָרן אור ליום „נאָווי־ראָק" אַ מיטגליד אין גמ"ח און נאָך עטלעכע טעג פאַר די וואַלן, האָט ער שוין געוווּסט ווער סוועט אַפילו זיין פאַרזיצער. און זיין פעטער שיקט מען נישט קיין איינלאַדונגס? טאַקע אַ שלעכטער פעטער, דאָך אַ פעטער.

גלויב מיר ידידי, איך וועל דיר שווערן ביים אַלעם הייליקן, אַז אָט דעם שלעכטן פעטער, קאָסט דער גמ"ח פיל פיל מער ווי דעם פּרעזעס אַליין. אדרבה, זאָל מען אַריינקוקן אין די קוויטאַריושן נאָך איידער דוד איז געווען פּרעזעס. ווער סהאָט געגעבן נדבות, אָט די אַלע האָט מען אינגאַנצן נישט געלאַדן, ווייל טאָמער זענען זיי חלילה קעגן פּרעזעס, און אָנשטאָט נותנים האָבן מיר געזען פּאַטענטירטע מקבלים, וועלכע גייען מיט טאָרבעלעך. וואָס נאָר איין גאָט און זיי אַליין ווייסן ווו די געקליבענע מטבעות קומען אַהין... נאָר זיי זענען היינט. טאַקע נאָר ספּעציעל היינט פון דודס גוואַרדיע.

וואָסט באַדאַרפן ביי־וווינען אָט די טראַגי־קאָמעדיע־פאַרזאַמלונג, וואָס מהאָט אָפּגעשפּילט פאַראַגאַנגענעם מיטוואָך אין וועלכן סהאָבן אָנטייל גענומען אַביסל צבועקעס, חונפים און „חאַלאַטעס". אַלעם ערשט, דאָס פאַרויסבאַשטימטע פּרעזידיום אין איין זייט אַ ייד, וואָס טראָגט בלויע ברילן, על פי שכל דאַרף זיך דער ייד קאָנען אויף אַ אמתע אָדער געמאַכטע מיטגלידער... נאָר דאָ האָט אַפּנים שוחד געשפּילט די ראָליע און דו ווייסט דאָך, אַז „שוחד יעור", דערזעט מען נישט דורך די בלויע ברילן, וועמענס הענט סהויבן זיך און, אַז מהויבט ביידע און, אַז אויך צען־יעריקע הענטלעך הויבן זיך. מסתמא שפּילט דאָ אַ גמ"ח די ראָליע. וואָרום ווי קומט עס, אַז דער אייגענער איז אַנומעלט, ווען אַ פרעמדער צוגערייזטער ייד איז געפאַלן אין גאַס, געקריגן אַ קוואָטאָק ר"ל און אַ דראָזשקאַזש האָט זיך געבעטן ביי אים רחמים, ער זאָל מיטפאָרן מיט אים אַוועקפירן דעם קראַנקן אין שפּיטאָל אַריין, סאיז געווען אָוונט קיין סאַך מענטשן זענען אין גאַס נישט געווען, האָט דער אייגענער בעל־הרחמים מיט אַ געלעכטער געענטפערט, אַז ער האָט ב"ה אַ דיק בייכעלע און דאָס איז אויך ר"ל אַ חולאַת און קיינער האָט נישט קיין מיטלייד מיט אים און איז זיך גאַנץ רויק אַ היים געגאַנגען שלאָפן, איז דאָ פּלוצלינג געוואָרן אַזאַ בעל־הרחמים. און האָט צוליב דעם „הייליקן" פּרעזעס נעבעך מיט זיין בייכעלע געשוויצט היפּשע עטלעכע שטונדן און מיטגעשפּילט אויף דער סצענע די קאָמע־

פון ביאַלער לעבן

וואַרטן אויף באַנאַכט און נישט מצער זיין דעם רבין שבת. עס גלייבט אָבער, אַז אַזוי ווי סאיז פקוח-נפש מוז מען תיכף איבערגעבן וועגן דעם דעם רבין. משה משמש בויגט זיך צו צום רבין און שטילערהייט גיט ער איבער דעם תוכן פון דער דעפעשע. אַ טיפער צער גיסט אויס אויפן רבינ'ס פנים און ווערט בלאַס, די אויגן פאַרמאַכן, שטאַרק פאַרטראָגן, מוצט בחוש, אַז נאָר דער גוף איז ביים טיש, די נשמה איז ערגעץ הויך הויך. אַ שטאַרקע עבודה האָט דער רבי, ביסלעכוויז הויבט אָן צוריקקומען די פאַרב אויף זיין פנים. אַ זיסער שמייכל באַווייזט זיך אויף זיינע הייליקע ליפן, די קנייטשן אויפן ברייטן און הויכן שטערן גלייכן זיך אויס און דער רבי וועקט זיך אויף פון די פאַרטראַגענע מהשבות און גיט אַ זאָג, מזאָל זינגען „יום זה מכובד". אַלע וואָס ווייסן וועגן דער טעלעגראַמע זענען זיכער, אַז דער חולה וועט האָבן אַ רפואה שלמה. ר' ישראל משמש טיילט די אורחים דעם טשאָלנט גרויגע קאַשע און קוגל, אויך דער רבי איז טועם פונם טשאָלנט און עטלעכע ערליי קוגלען. פון די שירים נעמען צו ערשט די קינדער, נאָכער די אורחים חשובים צי לעפל, נאָכדעם כאַפט מען מיט די הענט. דאָס זעלבע איז אויך ביי די איבעריקע מאכלים. סווערט נאָך געזונגען זמירות, דער רבי איז מכבד מיט ווין די, וועלכע ווערן אויסגערופן און די וועלכע ער באַמערקט און הייסט רופן. ווען סאיז שוין טונקל בענטשט מען. תיכף נאָך בהמ"ז, ווען דער רבי הויבט זיך אויף פון דער שטול און גייט צו זיך אין צימער, זאָגט מען קטורת, די טיר בלייבט איבער מנחה אָפן. נאָך מנחה פאַרמאַכט זיך די טיר פון רבינ'ס צימער, ווו ער רוט עטלעכע שעה און צולם צוגייט זיך אויף די אכסניה'ס. אַטייל גייען מיט ר' דוד'לען צו אים אין וואוינונג, ווו ער ר' דוד'ל פראַוועט מיט זיינע מקורבים און פאַרהערער אַ כמעט רביש'ן שלוש-סעודות. אָט אויף די שלוש-סעודה'ן, האָט דער רבי ווי אויך די רביצ'ן שטאַרק תרעומות געהאַט און אַ שטילער רוגז האָט געהערשט דאָרט... מהאָט אַפילו נישט גערעדט וועגן דעם, נאָר יחידי סגולה האָבן געוויסט, אַז נאָר דאָס האָט טאַקע גורם געווען דאַצו, וואָס נאָך חנה'לעס חתונה איז ר' דוד'ל אַרויסגעפאָרן מיט זיין פאַמיליע וווינען אין פאַרצעווע.

(המשך קומט) **גימל.**

„טאָז" באַקומט 500 זלאָטעס אויף באַשפייזונג

דער שטאָט-ראַט האָט אויפן פאָרשלאָג פון ראַטמאַן ווינאָגראַד, איינשטימיק באַשלאָסן צו באַשטימען פאַר דער געז. „טאָז" 500 זל. צו פירן די באַשפייזונג-אַקציע פאַר די אָרעמע קינדער פון „תלמוד-תורה" און „בית-יעקב".

די 500 זל. זענען אַ ספּעציעלע סובווענץ אויף די 3 ווינטער-מאָנאַטן.

אַז גאָט וויל עמיצן שטראָפן נעמט ער צו ביי אים דעם שכל

אויף דער מיטוואָכדיקער שטאָט-ראַט-זיצונג, האָט ראַטמאַן ווייסמאַן' זיך געווענדעט צים בירגערמייסטער ה' וואַלאַווסקי, אַז ער זאָל אים נעמען אין שוץ פאַר — די אָנפאַלן אויף אים (ווייסמאַנען) פון „ביאַלער וואָכנבלאַט". די „ווענדונג", האָט אַרויסגערופן ביי אַלעמען אַ געלעכטער און אַ רחמנות אויף ווייסמאַנען פאַר זיין... נאַרישקייט.

אַ גענויע אָפּהאַנדלונג וועגן דער זיצונג און וועגן דער „שטאָט פּאָליטיק", וועלן מיר געבן אין נאָענטסטן נומער.

פון קהלה - לעבן

דינסטאָג, איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קהלה-ראַט אויסצואַרבעטן דעם בודזשעט אויפן יאָר 1936.

אַ געגויע אָפּהאַנדלונג, וועגן נייעם בודזשעט פראָיעקט, וועלכן די גמינע איז געווען אַזוי פריינטלעך אונז צוצושיקן, וועלן מיר געבן אין צווייטן נומער.

אַכטונג הויזווירטן!

לויט אַ שטאָט-ראַט באַשלוס, ווערט אין ביאַלע פאַרשטאַרקט ווערן די סאַניטאַרע אויפזיכט.

אַ ספּעציעל דערצו באַשטימטער באַאַמטער, וועט האָבן די אויפזיכט, צי זענען ריין די הויפן, צי די טרעפּ זענען באַלויכטן א. א. וו.

די סאַניטאַרע שטראָפן וועלן פאַרטאָפּלט ווערן.

אין די נאָענטסטע טעג, וועט די קאָמיסיע אָנהויבן ענערגיש צו אַרבעטן.

אַכטונג אַרבעטלאָזע!

דער מאַגיסטראַט, האָט באַקומען 4000 זל. פון הילפס קאָמיטעט, ספּעציעל פאַר שטיצן די אַרבעטלאָזע.

די אַלע, וועלכע רעפלעקטירן, דערפון צו געניסן, דאַרפן אָנגעבן ענטשפּרעכנדע ביטעס וועגן אָנערקענען זיי אַלס אַרבעטלאָזע און וועגן באַקומען אַרבעט.

די אָנגעלעגנהייטן דערלעדיקט וויצע-בירגערמייסטער ה' אַבראַמאָוויטש.

אַ כ ט ו נ ג
ציונים און סימפּאַטיקער!

שבת, דעם 11 יאַנואַר 2 נ. מ. אין לאָקאַל פון „תרבות" קומט פאָר

— אַ ג ר ו י ס ע —

ציוניסטישע פאַרזאַמלונג

צו וועלכער אַלע **ציונים** און **סימפּאַטיקער** ווערן געבעטן.

CELINA SANDLER

b wieloletni prof. „Universite de Beute" w Paryżu, długoletnia instruktorka Kursów Kosmetycznych w Warszawie, Pl.Trzech Krzyży 11, będzie udzielać bezpłatnych porad kosmetycznych w zakresie pielęgnacji skóry oraz indywidualnego maquillage'u.

UWAGA! Panie proszone są we własnym interesie uprzednio zapowiadać swoje wizyty w drogerji: M. Hoffera, Biała-Podl. ul. Pierackiego 8.

Teatr Wołyński

W sobotę dnia 11 stycznia r.b. o godz. 8.15 w sali Gimnazjum Żeńskiego, odegrana będzie komedją p. t.: „Niedojrzały Owoc" (to Csibi).

— Ceny biletów zniżone. —

שפּאָרזאַמקייט —
דאָס געבאָט פון דער שעה!

באַנוצט זיך אין דער ווירטשאַפט נאָר מיט

קוילן

וואָס מאַכט אויס מיט גאַנצע 30 פראָצענט ביליקער ווי מיט האָלץ.

די בעסטע סאָרטן קוילן צו באַקומען ביי

אַברהם אָרלאַנסקי

Plac Wolności 9.

100 טויזנט זל. אין סטשעמיעשיץ.

אין ערשטן טאָג פון דער ציונג פון דער 4-טער קלאַס פון דער 34-טער מלוכה-לאָטעריע, איז געפאַלן 100 טויזנט זל. אויפן נומ. 123.694 אין סטשעמיעשיץ

די ה"ה: מ. הערשמאַן — אַ עלעקטראָמאָנטער און ב. קוויאַטעק, אַ געהילף-באַן-מאַשיניסט, האָבן פאַרשפּעטיקט באַנייען זייער פערטעלע צו דער 4-טער קלאַס. עס האָט ווי געדראָט פולשטענדיק פאַרלירן זייער געווינס. אַ דאַנק אָבער זייער אויסנאַמווייזער העפלעכקייט פון קאָלעקטור, איז זיי דאָס מאָל דאָס געווינס נישט פאַרלוירן געגאַנגען.

דער באַזיצער פון דער 2-טער פערטל איז דער ה' רעימאַנעק, אַ דאָקטאָר אין דער פאַבריק „טרעם". אַ דאַנק דעם געווינס, וועלן דערפילט ווערן זיינע טרוימען, ער וועט זיך אויפבויען אַ הויז.

יעדן איינעם קאָן טרעפן אַזאַ גליק, מען דאַרף פאַרשטענדלעך נאָר האָבן אַ לאָטעריע-צעטל. קויפט זיך עס צו דער 35-טער לאָטעריע, וועמענס ציונג עס הויבט זיך אָן דעם 20-טן פעברואַר .הי.

דער פּלאַן פון דער 35-טער לאָטעריע זעט פאָראויס פונקט ווי דער פּלאַן פון דער פאָריקער לאָטעריע. פיל גרויסע געווינסן מיט דעם מיליאָן בראש. ווי אויך אַ ספּעציעלע אומזיסטע נאָך-פעריען-ציונג. געדענקט, אַז סוענען געווען פאַלן, ווען לאָזן האָבן פאַרפעלט. מדאַרף זיך אַלזאָ באַצייטנס באַזאָרגן מיט אַ לאָס.

מאַניעלע און **יצחק!**

צום געבורט פון אייער ז ו נ ע ל ע ווינטשן מיר אייך אַ גרינגע דערציונג מיטער און שוועסטער קאַשטענבוים

זעלדעלע און **יצחק!**

צום געבורט פון אייער ז ו נ ע ל ע מיינע בעסטע ווונטשן

מ ש ה ק אַ ו ו ע

Kino Dźw. „Tęcza"

פון דאָנערשטאָג דעם 9 ביז מאָנטאָג דעם 13 ד.מ., ווערט דעמאָנסטריט דער פילם א.נ.:

דאָס פריילן פון **פּאָסט-רעסטאַנט**

פון מאָנטאָג **דאָס מיידל פון די וואָלקן**

דיע פון „צבועות און שקר"? וואָרים, ווי אַנדערש קאָן מען דען אָנרופן, דאָס וואָס ר' דוד לייב האָט געפּרעדיקט, אַז „על שלשה דברים העולם עומד, על התורה, ועל עבודה ועל גמילות-חסדים", אויף די דאָזיקע דריי פיס שטייט די וועלט, און אַז צוויי פיס זענען דאָ ב"ה תורה? אַודאי וואָלט מען געגלויבט אין דעם, ווען עס זאָל נאָך ווער אַ חוץ דוד לייבן מעיד זיין, אַז דוד איז אַ „תורה ייד". זעכטו אויפן צווייטן פיס „העבודה", קאָנען יאָ מעיד זיין ר' לייביש אָרטשעלעס, ר' ישראל רידקער, וועלכע האָבן ממש נעפילט דודס עבודה און אַנדערע וועלכע האָבן דאָס צוגעזען... על כל פנים וועגן דריטן פוס, האָט ר' דוד לייב נישט באַדאַרפן רעדן בכלל. ווער-ווער, נאָר ער נישט. ווייל, אויף וויפיל ער האָט אַ באַגריף וועגן גמילות-חסדים, ב.כלל, איז עס נאָר נוגע וועגן אַ חסד של אמת, וועגן אָבער על מנת להחזיר, זאָגט מען, אַז אויף דעם פוס טאַקע הינקט ער אונטער אַביסל...

נאָר דער תירוץ איז „חופשים", אונזער אַלטער בעל-טאַקסע, דער חכם להרע, האָט נישט געפונען קיין יכולת'ם אויף דודן אַליין, באַרוואַס ער מוז זיין פרעזעס, האָט ער אויסגעטראַכט אַ לאָזונג: מלחמה קעגן די חופשים! אפשר טאַקע קעגן די, וועלכע דוד האָט באַשטימט אין פרעזידיום?

הלמאי האָט מען פאַרגעסן און אַוועקגעזעצט אין שפיץ פון פרעזידיום, אויף דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג, אַזעלכע, וועלכע האָבן איין ערשט נישט לאַנג אין „פּאָדלאַסיער-לעבן" עפנטלעך געשטעמפּלט, אַלס פּושעי- און עוכרי-ישראל, פאַר נישט פּראָטעסטירן קעגן סטאַוווסקי-אורטייל? און פאַרוואָס קומט עס אָנצורופן, די וועלכע זענען קעגן דודס טעטיקייט אין גמ"ח אַלס חופשים? אפשר דערפאַר, ווייל זיי גייען מיט מושקעלעך פאַר די נאַציאָנאַלע קרנות, וועלכע האָבן אַ קאָנטראָל איבער זיך. און דודס פערטיידיקער גייען מיט „טאָרבעלעך", איבער וועלכע סאיז נישטאָ קיין קאָנטראָל?

האָסט באַדאַרפן יעצן, ווי אַ שפּאָגלנייער „שיינער ייד", איז אַרומגעגאַנגען בשמחה און יעדן דערציילט, אַז „נאַשי בעריוט". עפּעס ווי דאָס וואָלט געווען די לעצטע נייעס, כיר זענען דאָך ביאַלער, און געדענקען, ווען ביי ר' אליי מינץ אין הויף, איז געווען אַ גרויסע גילזן פאַבריק און אַ ריזיק קאָלאָניאַלגעשעפט, איז שוין דאַן געווען „נאַשי ביעריוט"... זאָגן ווען די געגנשע גאָט סוחרים, זאָלן זיין אַזעלכע שוטים, און געבן, וואָלט געוויס יעדן טאָג געווען „נאַשי ביערוט", און אָט מיט דער הילף, פון די דאָזיקע „טאָרבע יידעלעך" און „נאַשי ביערוט"-פאַרשווינען, האָט דער אַלטער בעל-טאַקסע אָנגעצינדען דאָס פייער, כלומרשט אין נאָמען פון דער תורה, אין נאָמען פון קאַמף, קעגן די חופשים און אַריינגעצויגן אין עסק, אַזעלכע תמימים, ווי די משה ישראל יצחק'ס יבדומה.

איך האָב די וואָך געהאַט אַ געשפּרעך, מיט אַן ערלעכן, פרומען געערער חסיד, פרעג איך אים, פאַרוואָס העלפן די ערלעכע און פרומע חסידים, מיט אָט די דאָזיקע רמאים? האָט ער מיר מודה געווען, אַז באמת האַלט מען אין שטיבל נישט פון אַלטן און נישט פון דודן, נאָר ממוז האָבן אַן אייגענעם...

איך זאָג דיר ידידי, אַז סטוט זייער ווי, הערענדיק אַזעלכע לאָגישע טעמים, צוליב וואָס מפאַרטייטיקט דעם שקר און צביעות און דער עיקר, פון וועמען מלאָזט זיך פירן.

ווען אין אַ האַלבע שעה, נאָך דער כלומרשטער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג, האָבן געמיינע נידערטרעכטיקה הענט, (נישט קיין יידישע) אַריינגעוואָרפן אין זאַל פון בירגער קלוב, ווו די פאַרזאַמלונג איז פאָרגעקומען, אַ פּאָר שטיינער, און אויסגעהאַקט עטלעכע שויבן, האָב איך אין „עכאָ" געהערט, דאָס ציניש לאַכן פון אַלטן „אַשמדאי" כאַ! כאַ! כאַ! ווידער האָב איך די כשרע פרומע תמימים אַריינגענאַרט...

איך האָב נאָך פיל צושרייבן ווען דער, נאָר ווייל סאיז שפּעט, ענדיק איך, איה"ש איבעראַכטאָג פרייטאָג, וועל איך דיר נאָך שרייבן מאותו ענין.

ידידך **אורח.**

W. P. D-rowi Gelbardowi!
Z powou zgonu Brata Jego
b.p. **D-ra Adolfa Gelbarda**
wyrazy współczucia
składa *J. Zylberberg*
Lekarz-Dentysta

W.P. D-rowi Gelbardowi!
Z powodu zgonu Brata Jego
b.p. **D-ra Adolfa Gelbarda**
wyrazy szczego współczucia
składają
M. Hofferowie.

Redaktor-Wydawca: Chaim D. Miodek. Druk „Express", Biała-Podlaska, Piłsudskiego 6.